บทที่ 3

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องนั้น ผู้วิจัยแยกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีหรือแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบ

2. วรรณกรรมที่กี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ระบบครอบครัวและเครือญาติของชาวจีน

3. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอพยพของคนจีนจากแผ่นดินใหญ่มาตั้งรกรากในประเทศไทย

3.1 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีหรือแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Componential Analysis)

จุดประสงค์ของการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีหรือแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบ ก็เพื่อที่จะได้ทราบและเข้าใจว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบคืออะไร มีหลักการและแนวคิดอย่างไร และสามารถนำไปใช้วิเคราะห์ในแนวทางใดได้บ้าง เป็นต้น

เกี่ยวกับทฤษฎีการวิเคราะห์องค์ประกอบ เพียรศิริ วงศ์วิภานนท์ (เพียรศิริ วงศ์วิภานนท์,2525) กล่าวว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบมีหลักการเบื้องต้น 2 ประการคือ

(1) ความหมายของคำนำมาแจกเป็นส่วนความหมายย่อยได้ ส่วนย่อยเหล่านี้เรียกว่าอรรถลักษณ์ (Semantic Feature หรือ Semantic Component)

(2) อรรถลักษณ์แต่ละประการที่ประกอบขึ้นมาเป็นความหมายของคำแต่ละคำนั้น จะมิใช่อรรถลักษณ์ที่พบในคำเพียงคำเดียว กล่าวคือ อรรถลักษณ์เป็นเครื่องช่วยให้เราเห็นความสัมพันธ์ของความหมายของคำต่าง ๆ ซึ่งสามารถแสดงเป็นแผนภูมิอรรถลักษณ์ของคำต่าง ๆ ได้ ดังตัวอย่างการแสดงแผนภูมิอรรถลักษณ์ของคำว่า พ่อ แม่ ข้างล่างนี้

พ่อ

[± มนุษย์
+ มีลูก
+ ชาย]

แม่

[± มนุษย์
+ มีลูก
- ชาย]

ในการแสดงความสัมพันธ์ทางความหมายของคำในภาษานั้น เพียรศิริ กล่าวว่า คำบางคำมีความสัมพันธ์ทางความหมายใกล้ชิดกันมาก และบางคำมีความสัมพันธ์ทางความหมายน้อยมากหรือไม่มีเลย ตัวอย่างคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันมากได้แก่คำว่า เด็กชายและเด็กหญิง ซึ่งสามารถแจกแจงความหมายย่อยในรูปของอรรถลักษณ์ได้ดังนี้

เด็กชาย

[+ มีชีวิต
+ มนุษย์
- โตแล้ว
+ ชาย]

เด็กหญิง

[+ มีชีวิต
+ มนุษย์
- โตแล้ว
- ชาย]

คำทั้ง 2 มีอรรถลักษณ์ที่เหมือนกันคือ [+ชีวิต +มนุษย์ -โตแล้ว] อรรถลักษณ์ [ชาย] ทำให้คำทั้ง 2 นี้แตกต่างกัน กลุ่มอรรถลักษณ์ดังกล่าวทำให้คำทั้ง 2 แยกออกจากคำนาม สัตว์ พืช สิ่งของ ฯลฯ ในการวิเคราะห์ส่วนใหญ่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้วิเคราะห์มักกำหนดให้อรรถลักษณ์ต่าง ๆ มีค่าเป็น 2 ค่า (Binary Value) ดังนั้นจึงมีเครื่องหมาย + หรือ - ประกอบหน้าอรรถลักษณ์นั้น เมื่อเป็นเช่นนี้ แทนที่จะใช้อรรถลักษณ์ [+ชาย] และ [+หญิง] จึงใช้อรรถลักษณ์ [+ชาย] สำหรับเด็กชาย และ [-ชาย] สำหรับเด็กหญิง ยิ่งไปกว่านั้นกลุ่มอรรถลักษณ์จะรวมกันอยู่ภายในเครื่องหมาย [ ]

เพียรศิริ ยังกล่าวว่า อรรถลักษณ์บางอรรถลักษณ์จะให้ความหมายโดยนัยเกี่ยวกับอรรถลักษณ์อื่นได้เช่น อรรถลักษณ์ของคำว่า เด็กชายและเด็กหญิงข้างต้น จะมีอรรถลักษณ์ [+มนุษย์] ให้ความหมายโดยนัยเกี่ยวกับอรรถลักษณ์ [+ชีวิต] ด้วยเหตุนี้ในการแสดงอรรถลักษณ์ของคำนามจึงไม่จำเป็นต้องแสดงอรรถลักษณ์ที่เป็นความหมายโดยนัยของอรรถลักษณ์อื่น มีผลทำให้การระบุอรรถลักษณ์บางอรรถลักษณ์ลดลง คำนาม 2 คำข้างต้นจึงสามารถระบุอรรถลักษณ์ใหม่ได้ดังนี้

เด็กชาย	เด็กหญิง
+มนุษย์	+มนุษย์
-โตแล้ว	-โตแล้ว
+ชาย	-ชาย

สำหรับคุณสมบัติของอรรถลักษณ์ เพียรศิริกล่าวว่า อรรถลักษณ์ที่มีคุณสมบัติเป็น 2 ค่า เช่น [+ชีวิต] [-ชีวิต] เป็นอรรถลักษณ์ที่บ่งความแตกต่าง (Distinctive Feature) ยังมีอรรถลักษณ์อื่นได้แก่ อรรถลักษณ์ที่ให้ความหมายเฉพาะเจาะจงลงไป จัดเป็นอรรถลักษณ์แบบบรรยาย (Descriptive Feature) ซึ่งอรรถลักษณ์ดังกล่าวไม่มีอรรถลักษณ์ที่มีค่าเป็นลบ

เกี่ยวกับวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ ได้มีผู้นำไปใช้วิเคราะห์เรื่องต่าง ๆ เช่น งานวิจัยความหมายแฝงของคำว่า "ผู้หญิง" ในภาษาไทยของสุภา อังกุระวรานนท์ (สุภา อังกุระวรานนท์, 2527) งานวิจัยคำลักษณนามของนฤมล

จันทรศุภวงศ์ (นฤมล จันทรศุภวงศ์, 2528) และของอะรุณี รัตนกุล (อะรุณี รัตนกุล, 2529) งานวิจัยคำรื่นหูในภาษาไทยของแก้วใจ จันทร์เจริญ (แก้วใจ จันทร์เจริญ, 2533) งานวิจัยคำลักษณนามของจิราภัทร ลิมปิชาติ (จิราภัทร ลิมปิชาติ, 2534) และของปิยวลี ยิ่งสวัสดิ์ (ปิยวลี ยิ่งสวัสดิ์, 2534) ยิ่งไปกว่านั้นยังผู้นำไปวิเคราะห์คำเรียกญาติอีกด้วย เช่น งานวิจัยเรื่อง "ลักษณะสำคัญบางประการในวัฒนธรรมไทยที่แสดงโดยคำเรียกญาติ" ของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2530) เป็นงานวิจัยที่ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบวิเคราะห์ความหมายของคำเรียกญาติในภาษาไทยมาตรฐาน และสรุปลักษณะสำคัญในวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นจากความหมายของคำเรียกญาติ และการใช้คำเรียกญาติในบริบทต่าง ๆอีกด้วย

ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าคำเรียกญาติในภาษาไทยมาตรฐานมี พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ทวดหรือชวด พี่ น้อง ลุง ป้า น้า อา หลาน เหลน และโหลน ซึ่งคำเรียกญาติแต่ละคำต่างกันด้วยมิติแห่งความแตกต่าง 5 ประการคือ 1) รุ่นอายุ เช่น ปู่กับพ่อ พ่อกับลูก เป็นต้น 2) สายเลือก เช่น พ่อกับอา แม่กับน้า เป็นต้น 3) เพศ ได้แก่ เพศหญิงหรือเพศชาย เช่น ลุงกับป้า พ่อกับแม่ เป็นต้น 4) อายุ ว่าใครแก่กว่าอ่อนกว่า เช่น พี่กับน้อง เป็นต้น 5) ฝ่ายพ่อหรือฝ่ายแม่ เช่น อากับน้า เป็นต้น

งานวิจัยเรื่อง "A Comparative Study of the Thai and Zhuang Kinship Systems" ของ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธิ์ (Prasith-rathsint 1990) เป็นการศึกษาเปรียบเทียบระบบเครือญาติภาษาไทยกับภาษาจ้วง โดยใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาโครงสร้างของครอบครัวจ้วง เป็นการเปรียบเทียบผ่านทางคำเรียกญาติ เป็นการศึกษาทางชาติพันธุ์ชาติ (Ethnoscience) ทำให้สามารถเข้าถึงความรู้สึกนึกคิดหรือโลกทัศน์ของกลุ่มชนนั้น ๆ โดยผ่านทางภาษา

ของเขา

ผลการวิเคราะห์ในการวิจัยครั้งนี้พบว่า

1. คำเรียกญาติส่วนใหญ่ของจ้วงและไทยไม่แตกต่างกันในเรื่องของมิติแห่งความแตกต่าง นั่นก็คือทั้ง 2 ระบบจะมีคำเรียกญาติที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างในมิติทางเพศ รุ่นอายุ อายุ สายเลือด และฝ่ายพ่อ/ฝ่ายแม่ มีเพียงจ้วงอู่ถาง หยงหนิง กลุ่มเดียวเท่านั้นที่มีเงื่อนไขของมิติแห่งความแตกต่างทางเพศของผู้พูด (Sex of Speaker) เพิ่มขึ้นมาอีก 1 มิติ

2. คำเรียกญาติของชาวจ้วง 3 ถิ่น จากทั้งหมด 6 ถิ่น แสดงให้เห็นลักษณะการตั้งถิ่นฐานตามฝ่ายชาย (Patrilocality) เนื่องจากมีการติดต่อกับจีน ซึ่งต่างจากระบบของไทยที่ปฏิบัติกันอยู่เป็นส่วนใหญ่ในประเทศไทย

3. ระบบเครือญาติของจ้วงมีความแตกต่างจากกลุ่มหนึ่งไปยังอีกกลุ่มหนึ่งมาก

4. การศึกษาครั้งนี้ยังไม่สามารถสรุปได้ว่า ระบบเครือญาติของจ้วงเน้นฝ่ายพ่อหรือเน้นฝ่ายแม่

งานวิจัยอีกชิ้นหนึ่งที่ใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ คือ งานวิจัยเรื่อง "คำเรียกญาติในภาษาคำเมือง : การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์" ของ วิภัสรินทร์ ประพันธศิริ (วิภัสรินทร์ ประพันธศิริ, 2535) เป็นการศึกษาวิเคราะห์ความหมายแก่นของคำเรียกญาติพื้นฐานในภาษาคำเมือง โดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ และศึกษาการใช้คำเรียกญาติดังกล่าวในแวดวงอื่น ๆ ได้แก่ การใช้เป็นสรรพนามและคำเรียกขานในหมู่คนที่เป็นญาติและไม่ใช่ญาติ และการใช้เป็นอุปลักษณ์ นอกจากนั้นงานวิจัยนี้ยังแสดงลักษณะสำคัญบางประการในวัฒนธรรมล้านนาที่สะท้อนจากความหมายและการใช้คำเรียกญาติดังกล่าวด้วย

ผลการวิจัยของวิภัสรินทร์ พบว่า คำเรียกญาติในภาษาคำเมืองอาจจำแนกให้แตกต่างกันในความหมายแก่นด้วย 4 หรือ 5 มิติแห่งความแตกต่าง ในภาษาเชียงรายและลำปางนั้น คำเรียกญาติต่างกันในเรื่องรุ่นอายุ สายเลือด อายุ และเพศ ส่วนในภาษาเชียงใหม่และลำพูนจะมีมิติเพิ่มขึ้นคือ ฝ่ายพ่อ/แม่ ซึ่งในรายละเอียดคำเรียกญาติในภาษาคำเมืองทั้ง 4 จังหวัด มีทั้งลักษณะที่ร่วมกันและต่างกัน ลักษณะที่ร่วมกันได้แก่ การใช้คำเรียกญาติประเภทเดียวกันในความหมายเหมือนกัน ส่วนลักษณะที่ต่างกันได้แก่ การใช้คำเรียกญาติที่มีความหมายละเอียดที่ต่างกันเรื่องเพศ และฝ่ายพ่อ/แม่ และในการใช้คำเรียกญาติเป็นสรรพนาม และคำเรียกขานในหมู่คนที่เป็นญาติและไม่ใช่ญาตินั้นสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะสำคัญบางประการในวัฒนธรรมล้านนา คือ "ระบบอาวุโส"

3.2 <u>วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ระบบครอบครัวและเครือญาติของชาวจีน</u>

ในการวิเคราะห์ตีความเกี่ยวกับโลกทัศน์ของชาวจีนฮกเกี้ยนที่สะท้อนจากคำเรียกญาติ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องของระบบครอบครัวและเครือญาติ ตลอดจนกิจกรรมประเพณีของชาวจีน

ฟรีดแมน (Freedman 1958) กล่าวว่า สำหรับเรื่องของหมู่บ้านของคนจีนฮกเกี้ยนนั้น โดยเฉพาะหมู่บ้านของคนจีนฮกเกี้ยนในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 คนจีนฮกเกี้ยนจะอาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีแซ่เดียวกัน แต่ในบางพื้นที่จะประกอบด้วยสมาชิกที่ต่างแซ่ก็มี ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจของคนจีนฮกเกี้ยนในหมู่บ้านหนึ่ง ๆ นั้น ส่วนใหญ่จะมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นพื้นฐานที่สำคัญ บางคนมีที่ดินเป็นของตนเอง บางคนต้องเช่าที่ดินทำกิน อย่างไรก็ตามโครงสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจในหมู่บ้านจีนฮกเกี้ยนจะอยู่ในลักษณะที่เป็นความร่วมมือช่วยเหลือกันในเครือญาติของตัวเอง ตลอดจน

เพื่อนบ้านใกล้เคียง

เกี่ยวกับเรื่องเครือญาติของชาวจีนนั้น เบเกอร์ (Baker 1969) พบว่า โครงสร้างเครือญาติของชาวจีนจะแน่นแฟ้นกันมากในชุมชนหรือสังคมเล็ก ๆ ระบบเครือญาติของจีนในศตวรรษที่ 20 เป็นระบบเครือญาติที่ไม่คงที่ แต่จะมีการพัฒนาควบคู่กับไปกับวัฒนธรรมของพวกเขา และในศตวรรษที่ 20 นี้ ระบบเครือญาติของจีนก็ดูจะเปลี่ยนแปลงไป คนในเมืองจะไม่ค่อยยอนุรักษ์วัฒนธรรมเหมือนกับคนในชนบท เป็นเพราะอิทธิพลของสิ่งใหม่ ๆ ที่รับเข้ามา เบเกอร์ยังพบว่าระบบเครือญาติและรูปแบบของเครือญาตินี้เองที่จะยึดพวกคนจีนเข้าเป็นกลุ่ม เป็นหมู่ ถึงแม้พวกคนจีนเหล่านั้นจะอพยพไปอยู่ในต่างแดน เมื่อพวกเขาอพยพไปอยู่ในต่างแดน พวกเขาก็จะมีการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นสมาคมขึ้น เช่น สมาคมฮกเกี้ยน สมาคมแต้จิ๋ว เป็นต้น ซึ่งการตั้งเป็นสมาคมดังกล่าวนี้ จะพบมากในชุมชนจีนที่ตั้งรกรากในไต้หวันจนถึงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

เมื่อพิจารณาศึกษาดูในระดับที่เล็กลงคือระดับครอบครัวของคนจีนฮกเกี้ยน ฟรีดแมน (Freedman 1958) พบว่า ลักษณะครอบครัวของชาวจีนฮกเกี้ยนเป็นครอบครัวที่มีเอกภาพเป็นหนึ่งเดียว ครอบครัวที่มีฐานะดีก็จะว่าจ้างคนที่ไม่ใช่ญาติมาเป็นคนใช้และคนงาน สำหรับกิจกรรมและการปฏิบัติของสมาชิกในแต่ละครอบครัวของจีนฮกเกี้ยนสามารถกล่าวเป็นประเด็นได้ดังนี้

<u>การสืบสายโลหิต</u> การสืบสายโลหิตของคนจีนฮกเกี้ยนนั้นจะมีการสืบสายโลหิตแบบการสืบสายโลหิตข้างเดียว (Single Lineage) คือส่วนใหญ่จะเป็นการสืบสายลงมาทางพ่อข้างเดียวเท่านั้น ซึ่งการสืบสายของคนจีนทางตะวันออกเฉียงใต้ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับเรื่องของโครงสร้างทางการเมืองและท้องถิ่น

การสืบทอดมรดก สำหรับการแบ่งมรดกภายในครอบครัวนั้น อาจจะเกิดขึ้นได้เมื่อ "พ่อ" ซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวยังมีชีวิตอยู่ แต่ลักษณะดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่ผิดต่อกฎของการสืบทอดมรดกของจีนฮกเกี้ยน ซึ่งส่วนใหญ่จะกระทำกันก็ต่อเมื่อหัวหน้าครอบครัว "พ่อ" ได้เสียชีวิตไปแล้ว และบางครั้งจะไม่มีการแบ่งมรดกกันจนกว่าผู้เป็นแม่จะเสียชีวิตไปอีกคนหนึ่ง การสืบทอดและการแบ่งปันมรดกนี้จะเป็นหน้าที่ของลูกชายคนโตของครอบครัว

การแต่งงาน สำหรับข้อห้ามเกี่ยวกับการแต่งงานนั้น ส่วนมากจะห้ามการแต่งงานที่ชายและหญิงมีนามสกุลเหมือนกัน คือมีแซ่เดียวกัน เพราะเรื่องนามสกุลนั้นมีความสำคัญมากในสังคมจีนฮกเกี้ยน เพราะเป็นตัวที่จะรวมหรือยึดโครงสร้างทางสังคมให้แน่นขึ้น มีความเป็นเอกภาพยิ่งขึ้น สำหรับผู้หญิงจีนฮกเกี้ยนเมื่อมีการแต่งงานเกิดขึ้น พวกเขาจะถูกส่งตัวไปอยู่บ้านสามี และถูกตัดขาดจากครอบครัวของตัวเองโดยสิ้นเชิง และเมื่อแต่งงานแล้วพวกผู้หญิงจะถูกพ่อแม่ญาติพี่น้องของตัวเองมองว่าเป็นคนแปลกหน้า มรดกต่าง ๆ ก็จะไม่ได้รับจากครอบครัวตัวเอง และเมื่อเสียชีวิตก็จะต้องฝังรวมไว้กับตระกูลแซ่ของสามี แม้กระทั่งแผ่นป้ายวิญญาณก็จะต้องวางไว้คู่กับของสามี นอกจากนั้นแล้วคนจีนฮกเกี้ยนจะห้ามการแต่งงานในหมู่หรือระหว่างลูกพี่ลูกน้องกัน คือ ผู้ชายจะไม่แต่งงานกับผู้หญิงที่สืบสายโลหิตทางพ่อแม่ จะแต่งงานได้กับผู้หญิงที่ไม่มีความสัมพันธ์ทางสายโลหิตกันเลย

อย่างไรก็ตามในเรื่องของที่อยู่อาศัยหลังการแต่งงานและการเลือกคู่ครองของคนจีนในช่วงศตวรรษที่ 20 นี้ เบเกอร์ (Baker 1969) พบว่าไม่มีการบังคับหรือคลุมถุงชนเหมือนในสมัยก่อน ผู้หญิงและผู้ชายมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การบูชาบรรพบุรุษ เกี่ยวกับการบูชาบรรพบุรุษในสังคมจีนฮกเกี้ยน ส่วนใหญ่จะกระทำกันที่บ้านของลูกชายคนโตของครอบครัว ซึ่งถือเป็น

I16556264

จุดศูนย์กลางในการบูชาบรรพบุรุษ แต่ผู้ที่รับผิดชอบจุดธูปเคารพในแต่ละวันและจดจำวันตายของบรรพบุรุษ พร้อมทั้งจัดการเซ่นไหว้เมื่อถึงวันสำคัญนั้น ๆ คือ ผู้หญิงและส่วนใหญ่จะเป็นหญิงคนโตในบ้าน ลูกชายคนโตของครอบครัวจะเป็นผู้ที่จะรักษาบูชาหิ้งบูชาบรรพบุรุษสืบต่อไปจากผู้เป็นพ่อที่เสียชีวิตไป การตั้งหิ้งบูชาบรรพบุรุษสามารถจัดทำขึ้นใหม่แทนของเก่าที่มีอยู่แล้วได้ และในการจัดวางแผ่นป้ายวิญญาณบนหิ้งบูชาจะใช้สถานภาพทางสังคมของผู้ตายเป็นตัวกำหนด เหตุผลที่มีการบูชาบรรพบุรุษของชาวจีนฮกเกี้ยนมาจากเหตุผล 3 ประการคือ

1. ความโชคดีหรือความโชคร้าย เป็นผลที่ได้รับมาจากบรรพบุรุษในช่วงที่ยังมีชีวิตอยู่เพราะฉะนั้นจึงต้องขอบคุณหรือล้างเคราะห์ให้กับพวกเขา

2. ถ้าคนรุ่นต่อมาไม่บูชาบรรพบุรุษ พวกบรรพบุรุษที่ตายไปเหล่านั้นก็จะเป็นวิญญาณที่ไม่มีญาติ ท่องเที่ยวจรจัดไป

3. บรรพบุรุษที่ตายไปจะช่วยเหลือลูกหลานที่อยู่ในกรณีที่ลูกหลานช่วยเหลือโดยการบูชาพวกเขาเหล่านั้น

<u>การไว้ทุกข์</u> เกี่ยวกับการไว้ทุกข์ ส่วนใหญ่จะถือเป็นธรรมเนียมจีนว่าเป็นหน้าที่ของผู้ที่มีอายุน้อยกว่าที่พึงกระทำต่อผู้เสียชีวิตที่มีอายุมากกว่า สำหรับเรื่องความหมายและเหตุผลทางสังคมของการไว้ทุกข์ของชาวจีนนั้น วูลฟ์ (Wolf 1970) พบว่า ความหมายของสีโดยเฉพาะสีแดงที่ลูกเขยใช้พันรอบศีรษะตอนไว้ทุกข์นั้นมีความหมายเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) เป็นสัญลักษณ์ของความสุข 2) เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้กำจัดสิ่งไม่ดีทั้งหลายออกไป

สีที่ใช้ในการไว้ทุกข์นั้นมีความสัมพันธ์อย่างมากกับระบบความเป็นญาติของชาวจีน เช่น สีขาวหมายถึง ลูกชายคนโตของผู้ตาย สีน้ำเงินหมายถึงลูกสะใภ้ และสีแดงหมายถึงภรรยาหรือหลานคนโตเป็นต้น

3.3 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอพยพของคนจีนจากแผ่นดินใหญ่มาตั้งรกรากในประเทศไทย

เกี่ยวกับเรื่องคนจีนที่เข้ามาตั้งรกรากในประเทศไทยนั้น มัลลิกา เรืองระพี (มัลลิกา เรืองระพี, 2518 อ้างถึง ใน ปราณี กายอรุณสุทธิ์, 2526) กล่าวว่า คนจีนมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจและสังคมไทยมาตั้งแต่สมัยเริ่มตั้งกรุงสุโขทัย สาเหตุที่คนจีนอพยพมาตั้งรกรากในประเทศไทยนั้น มีดังนี้คือ

1. คนจีนที่อาศัยอยู่ในทางตอนใต้คือในรัฐกวางตุ้งและฟูเกียนของประเทศจีน ไม่สามารถติดต่อกับทางตอนเหนือได้สะดวก เพราะทางตอนใต้เป็นพื้นที่ที่เต็มไปด้วยภูเขา ฉะนั้นเมื่อติดต่อกับทางตอนเหนือไม่ได้จึงทำให้ต้องติดต่อค้าขายทางทะเลไปยังนอกประเทศซึ่งสะดวกกว่า และด้วยเหตุผลทางการเมืองประกอบกับความอดอยากจึงทำให้ชาวจีนเหล่านั้นใช้เส้นทางเดินทะเลกว้างออกไปยังประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมีประเทศไทยรวมอยู่

2. ประเทศไทยเป็นดินแดนพุทธศาสนา เช่นเดียวกับชาวจีนเหล่านั้น มีภูมิอากาศและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน และยังมีข้าวและปลาเป็นอาหารหลักเหมือนกัน ซ้ำกับสภาพบ้านเมืองไทยตอนนั้นกำลังอยู่ในช่วงสงบศึกสงครามจากพม่า เขมร และลาว ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้เป็นลักษณะหรือสภาพที่ตรงกันข้ามกับจีนทุกประการ จึงทำให้ชาวจีนพากันหลั่งไหลเข้ามาตั้งรกรากในประเทศไทย

ชาวจีนได้อพยพมาสู่ประเทศไทยในช่วงศตวรรษที่ 18-19 โดยอพยพมาทางหุบเขาแถบลุ่มแม่น้ำแยงซ์ (Yangtz) ทางตอนเหนือของประเทศจีน สำหรับชาวจีนฮกเกี้ยนแล้วได้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นจำนวนมากที่สุดในช่วงศตวรรษที่ 18 โดยมีชาวจีนกวางตุ้งอพยพมากเป็นอันดับรองลงมา แต่พอในช่วงศตวรรษที่ 19 ชาวจีนแต้จิ๋ว ไหหลำ และแคะ

กลับเพิ่มจำนวนมากขึ้น ในขณะที่ชาวจีนฮกเกี้ยนและกวางตุ้งลดจำนวนลง ยกเว้นทางภาคใต้ของประเทศไทยที่ยังคงมีชาวจีนฮกเกี้ยนมากที่สุด

เกี่ยวกับการอพยพของคนจีนฮกเกี้ยน สกินเนอร์ (Skinner 1957) กล่าวว่า คนจีนฮกเกี้ยนที่อพยพมาจากจีนแผ่นดินใหญ่ ส่วนใหญ่จะอพยพมาในฐานะของพ่อค้าซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ กลุ่มหนึ่งจะอพยพไปตั้งรกรากในเกาะปีนัง อีกกลุ่มหนึ่งจะอพยพไปตั้งรกรากที่เกาะภูเก็ต ทางภาคใต้ของประเทศไทย การอพยพเข้ามาสู่ประเทศไทยของคนจีนฮกเกี้ยนทางภาคใต้นั้น สกินเนอร์ กล่าวว่า จะอพยพเข้ามาในศตวรรษที่ 20 และจะอยู่ในจำนวนที่ไม่มาก และไม่น้อยจนเกินไป การอพยพเข้ามาจะเข้ามาตรงท่าเรือทางภาคใต้ของประเทศไทย แล้วอพยพต่อไปยังเกาะภูเก็ต เหตุที่ตรงไปตั้งรกรากบนเกาะภูเก็ต สกินเนอร์ กล่าวว่า เป็นเพราะมีแหล่งแร่ดีบุกมาก และเหมาะเป็นที่ทำมาหากินมากที่สุด การอพยพของคนจีนฮกเกี้ยนจะมากที่สุดโดยเฉพาะในช่วงระหว่างศตวรรษก่อนปี 1890 และในช่วงดังกล่าวนี้จะอพยพเข้ามาทางภาคใต้ของประเทศไทยมากที่สุด

จากการสัมภาษณ์พูดคุยกับผู้บอกภาษาจีนฮกเกี้ยน ผู้วิจัยได้รับทราบข้อมูลมาว่า คนจีนฮกเกี้ยนอพยพเข้ามาสู่ประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะบริเวณเกาะปีนัง แหลมมลายู ประเทศมาเลเซีย และบริเวณภาคใต้ของประเทศไทย โดยอพยพมาเป็นกลุ่มใหญ่ ผ่านทางเกาะปีนังซึ่งคนจีนฮกเกี้ยนกลุ่มหนึ่งจะตั้งรกรากอยู่ในเกาะปีนัง เพราะไม่ต้องการเดินทางต่อไปอีกแล้ว อีกกลุ่มหนึ่งจะเดินทางต่อไปเรื่อย ๆ แต่มีจุดมุ่งหมายบริเวณภาคใต้ของประเทศไทยเพราะเป็นพื้นที่บริเวณที่ใกล้กับเกาะปีนังมากที่สุด เหตุที่ต้องคำนึงถึงระยะทางในการเดินทางต่อนั้นเพราะเสบียงอาหารที่นำติดตัวมากำลังจะหมดลงทุกที ดังนั้นบริเวณภาคใต้ของประเทศไทยจึงเหมาะสมที่สุด กลุ่มที่เดินทางต่อไปนั้นได้มาขึ้นบกที่เกาะภูเก็ตเพราะเป็นแหล่งที่

ทราบมาก่อนว่าเป็นแหล่งแร่ดีบุกประกอบกับเสบียงอาหารก็ร่อยหรอเต็มที จึงตัดสินใจตั้งรกรากบนเกาะภูเก็ต หลังจากนั้นมีการขยายการตั้งที่ทำมาหากินออกไปสู่บริเวณใกล้เคียง เช่น บริเวณจังหวัดพังงา จังหวัดกระบี่ จังหวัดตรัง เป็นต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย